

TRUDNOŚCI I OSIĄGNIĘCIA ODBUDOWY I INTEGRACJI PAŃSTWA POLSKIEGO W LATACH 1918 – 1922

1. Trudności odbudowy i integracji państwa polskiego

a) gospodarcze

- nierównomierny rozwój ziem polskich spowodowany różną polityką gospodarczą państw zaborczych – różny stopień rozwoju przemysłu i rolnictwa,
- nierównomierne rozmieszczenie ośrodków przemysłowych – najstąbiej uprzemysłowione były ziemie wschodnie, najlepiej – były zabór pruski,
- brak wymiany międzyzaborowej spowodował brak rynku ogólnopolskiego (każdy zabór był związany ze swoją metropolią),
- brak rynków zbytu na towary, które do tej pory były sprzedawane na obszarze państw zaborczych,
- brak jednolitego systemu finansowego (różne waluty – ruble, marki, korony), różne systemy podatkowe,
- brak połączeń komunikacyjnych łączących cały kraj,
- nierównomierny rozwój sieci komunikacyjnej i jej dewastacja wskutek wojny – najgęstsza sieć kolei w byłym zaborze pruskim, w zaborze rosyjskim tylko najważniejsze linie kolejowe. Polską kolej różniła nawet szerokość torów,
- odcięcie polskiego przemysłu od niektórych baz surowcowych, które znajdowały się na terenie byłych państw zaborczych,
- częściowa likwidacja przemysłu polskiego przez zaborców – wraz z wycofywaniem się z ziem polskich prowadzono politykę rabunkową wywożąc co się da,
- brak kapitałów – wycofanie kapitału obcego,
- postępująca inflacja,
- zniszczenie ziem polskich wskutek prowadzenia działań wojennych – majątek państwa uległ zniszczeniu w ok. 1/3

b) polityczne:

- bardzo duża ilość partii politycznych o odmiennych programach przyczyniła się do częstej zmiany rządów,
- brak jednolitego systemu administracyjnego i prawnego,
- brak wykształconej kadry, która mogłaby obsadzić urzędy (wyjątek – zabór austriacki),
- walka o granice wschodnią z sąsiadami: Litwinami, Ukraińcami, Rosjanami; zachodnią i północną z Niemcami; południową z Czechosłowacją,
- trudne położenie geopolityczne Polski:
 - ✓ na wschodzie powstaje pierwsze państwo bolszewickie i kształtują się nowe państwa narodowe: Litwa, Łotwa, Ukraina, które roszczą pretensje do części ziem uważanych przez Polaków za polskie,
 - ✓ na zachodzie Polska graniczyła z Republiką Weimarską (Niemcy), która będzie dążyła do rewindykacji utraconych na rzecz Polski ziem.
- konieczność ochrony mniejszości narodowych zgodnie z Małym Traktatem Wersalskim

c) społeczne:

- II Rzeczpospolita była państwem wielonarodowym, w którym Polacy stanowili 69,2%, Ukraińcy – 14%, Żydzi 7,8%, Białorusini – 3,9%, Niemcy – 3,8%, reszta – 1,3%, co było powodem licznych konfliktów narodowościowych,
- II RP była również państwem wieloreligijnym – jej mieszkańcy wyznawali katolicyzm, prawosławie, protestantyzm, religię unicką, judaizm, a nawet islam,

- znaczna część społeczeństwa polskiego była analfabetami – najmniejszy analfabetyzm był w byłym zaborze pruskim gdyż władze pruskie jeszcze w XIX w. wprowadziły obowiązek szkolny; największy analfabetyzm występował w byłym zaborze rosyjskim.

2. Osiągnięcia odbudowy i integracji

a) gospodarcze

- zwiększenie produkcji zboża powyżej poziomu przedwojennego,
- kontrolowana inflacja przyczyniła się do ożywienia gospodarczego i rozwoju przemysłowego. Rozwinęły się następujące ośrodki przemysłowe:
 - ✓ Zagłębie Dąbrowskie,
 - ✓ Łódzki Okręg Przemysłowy,
 - ✓ Warszawa,
 - ✓ Górny Śląsk,
 - ✓ Zagłębie Borystawsko – Drohobyckie,
 - ✓ Kielecczyzna (dawny Okręg Staropolski),
- władze podjęły się przeprowadzenia jakże trudnej **reformy rolnej** – większość ziemi znajdowała się w rękach wielkich właścicieli ziemskich dlatego w państwo polskie trafił wielki głód ziemi. Żeby zdobyć poparcie chłopów należało przeprowadzić reformę rolną, która rozparcelowałaby część ziemi w ręce małorolnych i bezrolnych chłopów. Należy też pamiętać, że w sejmie było reprezentowanych kilka ugrupowań chłopskich, z których najsilniejsze to PSL – Piast i PSL – Wyzwolenie.
 - ✓ **10.07.1919 r. Ustawa sejmku o zasadach reformy rolnej**
 - parcelacji miały ulec ziemie państwowe i nadwyżki ziemi przymusowo wykupionej przez państwo od właścicieli prywatnych,
 - określono maksymalną wielkość posiadanej ziemi na 60 ha na terenach podmiejskich, 180 ha na pozostałych terenach z wyjątkiem ziem byłego zaboru pruskiego i kresów wschodnich na których dopuszczano wielkość majątków ziemskich do 400 ha

Uchwała ta nie weszła od razu w życie, była to tylko deklaracja, która jednakże określała problem.
 - ✓ **15.07.1920 r. – Ustawa sejmku o wykonaniu reformy rolnej**
 - wprowadzała w życie reformę z lipca 1919 r.
 - chłopci mieli wykupywać nadwyżki ziemi państwowej za połowę ceny rynkowej,
 - wykonywanie reformy zostało wstrzymane po uchwaleniu konstytucji marcowej (17.03.1921 r.), która gwarantowała odszkodowanie za ustawowe zniesienie wszelkiej własności – pełne odszkodowanie a nie częściowe. Od 1921 r. parcelacji ulegały ziemie państwowe i prywatnie oddane dobrowolnie za pełnym odszkodowaniem po cenach rynkowych. Niski kontyngent roczny państwowej ziemi i dobrowolność przekazywania ziemi znacznie wydłużały jednak czas przeprowadzania reformy. Wielu chłopów było niezadowolonych.
- rozpoczęto budowę portu morskiego w Gdyni (ustawa o budowie została uchwalona w 1922 r., a budowa rozpoczęła się w 1923 r.)
- odbudowa kraju ze zniszczeń wojennych, choć nie osiągnięto przedwojennych wskaźników produkcji i dochodu narodowego,
- ujednoczenie systemu podatkowego, bankowego i celnego,
- powstanie i rozwój rynku wewnętrznego.

b) polityczne

- ukształtowanie granic, które w znacznej mierze odzwierciedlały plany polskie – na północy włączono Pomorze Gdańskie (dostęp do morza), na wschodzie – Wilno i Galicja Wschodnia z Lwowem, na zachodzie – większa część Wielkopolski i część Górnego Śląska z rozwiniętym przemysłem,

- wprowadzenie jednolitych władzy ustawodawczej – Sejm Ustawodawczy, władzy wykonawczej – Naczelnik Państwa, rząd,
- uchwalenie Małej Konstytucji, która regulowała zasady sprawowania władzy aż do uchwalenia konstytucji marcowej (17.03.1921 r.), która wprowadziła ustrój demokracji parlamentarnej,
- wprowadzenie jednolitego podziału administracyjnego na województwa i powiaty (1.08.1919 r.). jedynie Śląsk uzyskał autonomię (15.07.1922 r.)
- wprowadzenie jednolitej administracji na obszarze całego kraju,
- pełna swoboda działalności partii politycznych,
- nadanie obywatelom szerokich praw politycznych i wolności bez względu na płeć, pochodzenie społeczne, narodowość czy wyznanie,
- Polska została uznana przez społeczność międzynarodową za państwo suwerenne,
- nastąpiła znaczna unifikacja kraju, dzięki wspólnej armii i konieczności obrony granic.

c) społeczne

- wprowadzenie powszechnego obowiązku szkolnego (9.02.1919 r.) dla dzieci od 7 do 14 roku życia, co przyczyniło się do zmniejszenia analfabetyzmu w przyszłości,
- unifikowanie i reformowanie szkolnictwa – na ziemiach szkolnych działały szkoły wyższe w Krakowie, Lwowie, Warszawie, Poznaniu, Wilnie i Lublinie,
- zagwarantowanie obywatelom szeregu praw socjalnych i utworzono nowoczesny system prawa pracy i ubezpieczeń społecznych:
 - ✓ 23.11.1918 r. Jędrzej Moraczewski wprowadził dekret o ustawodawstwie socjalnym, wprowadzając ośmiogodzinny dzień pracy, obowiązkowe ubezpieczenie robotników na wypadek choroby
 - ✓ wprowadzono prawo do zrzeszania się w związkach zawodowych,
 - ✓ wprowadzono płatne urlopy,
 - ✓ wprowadzono Inspektorat Pracy